

УТВЪРЖДАВАМ :

ДИРЕКТОР :

/ Пенка Димитрова /

ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ

**ЗА ДЕЙСТВИЯ ПРИ ВЪЗНИКНАЛ ИНЦИДЕНТ ИЛИ ПРОЯВА
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ И ВЪРХУ УЧЕНИЦИТЕ**

В СУ „АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ” ГР.СТРАЖИЦА

ЗА УЧЕБНАТА 2017/ 2018 ГОДИНА

Настоящите правила имат за цел прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

I. Задължения на персонала

1. Училищен координационен съвет

- 1.1. Планира, проследява и координира дейностите за справяне с насилието и тормоза.
- 1.2. Обобщава предложенията на класовете и изготвя общоучилищни ценности, правила и процедури.
- 1.3. Обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на насилие и тормоз.
- 1.4. Прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата.
- 1.5. Подпомага класните ръководители с материали или консултации със специалисти, съдейства за организиране на периодични обучения на учителите по темата за насилието.

2. Класни ръководители

- 2.1. В началото на годината провеждат занятия в часа на класа, посветени на тормоза и насилието.
- 2.2. С помощта на учениците приемат ценности, правила и последици при прояви на насилие.
- 2.3. Постерите с приетите ценности, правила и последици се поставят на видно място в класната стая.
- 2.4. Запознават учениците с процедурата за съобщаване на случаи на тормоз.
- 2.5. Реагират при всеки опит за насилие над ученик в клас, съгласно утвърдените процедури и приетите правила и ценности.
- 2.6. За всеки инцидент или проява на насилие или тормоз от второ и трето ниво попълват протокол, който предават на УКС.
- 2.7. Участват в работата на екипа, сформиран по конкретен случай на ученик от класа им.
- 2.8. Провеждат периодично превантивни занятия по проблемите на насилието и тормоза, като могат да привличат различни специалисти, напр. от Центъра за превенция на насилието, МКБШМН и др.
- 2.9. Информират учениците за Националната телефонна линия за деца 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз за тел. 124 123 в Националния център за безопасен интернет.
- 2.10. Информират родителите за дейностите по механизма, както и за приетите правила и процедури.
- 2.11. Съдействат за включването им в дейностите на ниво училище.

3. Учители, които не са класни ръководители

- 3.1. Включват темата за насилието в учебни единици, при които това е възможно.
- 3.2. Поощряват и развиват съвместното учене, както и поведение на сътрудничество и взаимопомощ.
- 3.3. Познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз над ученици.
- 3.4. Познават правилата и последствията на класа, прилагат ги и изискват от учениците да ги прилагат.

4. Дежурни учители

- 4.1. Спазват стриктно утвърдения от директора график за дежурство, следейки рисковите зони, в които е възможна появата на насилие и тормоз.

4.2. Реагират според утвърдените процедури в ситуации на насилие по време на дежурството им.

4.3. Оказват съдействие на колеги при установени от тях нарушения на ученици и докладват на УКС, като попълват протокол, отразяващ инцидента.

5. Помощен персонал

5.1. Полагат грижи за предотвратяване на насилнически действия в училищните помещения, за които отговарят.

5.2. Познават основните принципи на действие и ги прилагат – правила, последствия, протокол за реагиране на насилие.

5.3. Не допускат прояви на насилие и съобщават за тях на класен ръководител, заместник-директор, директор.

II. Процедура за действия при възникнал инцидент или проява между учениците от ПЪРВО НИВО.

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници:

Задължение на всеки служител на институцията е да се намеси, за да прекрати ситуация на насилие/тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал (от дете, родител или друг служител от училището):

- в случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно; когато има опасност за живота на детето, неговото здраве и физическия интегритет може да се използва разумна физическа сила под формата на избутване, издърпване, задържане на място.

2. Класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.

- не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло насилието/тормоза и на други деца, защото това може да урони неговото достойнство. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата-свидетели на насилието, към средата, а не към активите участници и потърпевшите в ситуацията на насилие;

3. Уведомяване на родител от класния ръководител/учител.

4. Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците от класния ръководител.

5. Мерки и действия от страна на класен ръководител – намиране на решение, което да удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка.

5.1. Подход за възстановяване на щетата

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока. Важно е преди да се прилага подходът да бъде предварително съгласуван с цялата общност, включително и с децата, и да бъде част от политиката на училището. Възстановяване на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети.

Подходът за възстановяване на щетата изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Поради тази причина е най-добре този подход да се приложи от класния ръководител, педагогическия съветник/училищния психолог. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан:

- като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. **Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевщото дете;**

- ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово предложение трябва да се съгласи и ученикът, който е потърпевш от насилието. Този процес се медира от ангажирания в случая класен ръководител, педагогическия съветник или училищния психолог;

- след изясняване на ситуацията и постигане на договореност, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Класният ръководител може да потърси съдействие и от другите учители, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно. Педагогическият съветник или училищният психолог също могат да подпомогнат работата на учителя като наблюдават детето във взаимоотношенията му с другите деца и дадат насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост;

6. Проследяване на изпълнението на предприетите действия.

III. Процедура за действия при възникнал инцидент, криза или при повторна ситуация на насилие или тормоз между учениците - ВТОРО НИВО

При повторна ситуация на насилие или когато има случай на инцидент или криза се следват предписанията от механизма, описани в Приложение 1. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия:

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници;
2. Класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.
3. Класният ръководител/учител съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полицията и се иницира работа по случая.
4. Уведомяване на родител
5. Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра/дневника със случаи на тормоз/ и предприемане на работа по случая.

- при инциденти и кризи се препоръчва работа в групов формат (например работа с класа), като кризисната интервенция е от минимум 45 минути до 1 час и 30 мин. в определени рамки – затворено пространство, в което участниците не допускат нови лица, и др. Предлага се пространство да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка. Най-подходящо е тази интервенция да бъде извършвана от училищния психолог или педагогическия съветник, а при липсата на специалист веднага да се потърси съдействие от Националната мобилна група за психологическа подкрепа, състояща се от кризисни психолози към МОН, мобилна група или специалист от услуга в общността или мобилни кризисни психолози от Държавната агенция за закрила на детето. Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата” и наказване на „насилника”. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от разбиране и емпатия (съпреживяване), за да може то да развие това чувство към другите.
- работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение. **Важно е класният ръководител да поговори с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило.** Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;
- погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се разговаря с него какво точно ще му помогне да се почувства сигурно;
- необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с училищния психолог;
- не е препоръчително да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието, и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последици. При създаване на необходимите условия и след съответно обучение на специалистите в училището може да се реализира медиация с цел възстановяване на емоционалната и моралната щета и взаимовръзките между децата;
- наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаряйте с него;
- необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз;

- не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата на училището;
- валидират се правилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи отново;
- насърчават се отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая;
- при преценка детето може да бъде насочено към услуги в общността.

6. Проследяване на изпълнението на предприетите действия.

IV. Процедура за действия при възникнал инцидент, криза или при повторна ситуация на насилие или тормоз между учениците - ТРЕТО НИВО

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници;
2. Класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или полицията.

3. Уведомяване на родител

4. Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците.

5. Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случая, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора.

Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с ученика, училището установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.

6. Проследяване на изпълнението на предприетите действия.

V. Процедура за информиране и съобщаване на случаи.

1. Дете, жертва на тормоз – уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
2. Дете, упражнило тормоз - уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията, изпълнява указанията на УКС за предотвратяване на тормоза.
3. Деца, които помагат и подкрепят тормоза - уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
4. Дете-наблюдател- уведомява класния ръководител устно, родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
5. Всеки класен ръководител може да договори с учениците си от класа и други форми и начини за съобщаване на случаи на тормоз в класа.
6. Всеки учител и служител, наблюдавал ситуация на насилие между деца, е длъжен да информира УКС чрез попълване на формата за протокол

VI. Процедури за регистриране, докладване и разглеждане на случаи на насилие и тормоз сред учениците.

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

1. Всяка ситуация на насилие и тормоз от второ и трето ниво трябва да бъде регистрирана и описана в единен регистър на училището от учителя, който я е наблюдавал. За целта е утвърден „Протокол за отговор на насилие“ (Приложение №1). Той се предава на председателя на УКС, който го съхранява.
2. Действия в случаи на инцидент, който поставя в риск или уврежда живота и/или здравето на ученик.
Учителят или служителят действат в следната последователност:
 - извеждат пострадалото дете от опасната зона и оказват долекарска помощ;
 - при непосредствена опасност за живота на пострадалото дете се обаждат на телефон 112;
 - уведомяват веднага училищното ръководство и УКС, които уведомяват класния ръководител, който от своя страна уведомява родителите/настойниците на детето;
 - описват ситуацията писмено в протокола за отговор на насилие.
3. Действия при установяване, че дете е жертва на насилие или е в риск от такова.
 - Всеки служител на СУ „Ангел Каралийчев“ град Стражица, на когото стане известно, че дете в риск се нуждае от закрила, следва незабавно да уведоми класния ръководител, който от своя страна уведомява училищното ръководство и родителите/настойниците на детето;
 - Учителят описва ситуацията писмено в протокола за отговор на насилие.
 - След проверка на случая директорът свиква УКС, който подава сигнал до Отдел „Закрила на детето“.
 - УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности на екип от психолог, класен ръководител и родител
4. Действия при установяване, че дете е упражнило тормоз.
 - Учителят описва ситуацията писмено в Протокол №1 за отговор на насилие ;
 - Ситуацията се регистрира в единния регистър;
 - Детето, упражнило тормоз, описва ситуацията в Протокол №2;
 - За изясняване на случая от други деца-наблюдатели родителите им описват ситуацията в Протокол №2;
 - Класният ръководител уведомява и свиква среща с родителите;
 - Свиква се УКС;
 - УКС уведомява МКБППМН, Полицията и отдел „Закрила на детето“;
 - УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел намаляване на агресията у детето.

VII. Мерки при кризисни ситуации

1. Комисията заседава най-малко един-два пъти в учебен срок и обсъжда изпълнението на плана, както и резултати от дейността си.
2. При наличие на писмен или устен сигнал, комисията се събира в рамките на 24 часа.

3. При възникване на кризисната ситуация веднага се уведомява Директора на училището. В рамките на един час се подава сигнал в РУО и Отдел "Закрила на детето" в Областна администрация и полицията.

4. При възникване на кризисна ситуация или получен сигнал за ученик, жертва или в риск от насилие, комисията съставя индивидуален план за кризисна интервенция.

VIII . Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността – насочването към консултация и психологическа подкрепа се осъществява от психолога.

IX. Действия при насилие на ученик срещу член на екипа на институцията

1. Действието се прекратява незабавно от възрастен, който е в близост до мястото на извършеното насилие.

2. Оказва се помощ, в случай че има пострадали.

3. Детето трябва да бъде отделено с оглед на възстановяване на сигурността. Отделянето на детето може да бъде временно до успокояването му, осъществява се психологическо консултиране/кризисна интервенция.

4. Уведомяват се родителите на детето.

5. С детето започват дейности за установяване на причините, изясняване на ситуацията, оценка на проблема. С него задължително разговаря психолог/педагогически съветник. Последният дава становище след оценката на проблема и поведението за целите на вземането на решение за последствията от педагогическия съвет.

6. Училището организира провеждане на педагогически съвет за вземане на решение за последващи действия. Обсъждат се възможни действия и се прави план за работа с детето.

X. Действия при насилие на възрастен срещу дете/ученик.

1. При насилие на възрастен над дете незабавно се подава сигнал към ОЗД и/или полицията и се свиква Координационният механизъм за дете в риск.

2. Училището извършва последователни действия – описани в Приложение 3: **Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?**

3. С пострадалото дете разговаря психолог или педагогически съветник, който прави оценка и изготвя становище.

Съставил: УКС за справяне с насилието и тормоза

ПРОТОКОЛ
за съобщаване /отговор/ на насилие
№ /.....

№	Трите имена на ученика	Клас	Класен ръководител

Дата....., час.....:

Описание на ситуацията:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Предприети мерки

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Коментар

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Подпис:.....

/ /

